

'S GRAVENHAAGSCHE MARKT – MAATSCHAPPIJ

Gevestigd te 's Gravenhage

Oppericht: 9 Januari 1883

Besluit tot liquidatie: 14 Juli 1891

Maatschappelijk Kapitaal f 210.000 Gulden (420 aandelen à 500 Gulden)

In het kapitaal werd deelgenomen door:

- de heren J.J.L. Heldring en H.D. Pierson	240 aandelen	(120.000 Gulden)
- de heer F.A. Vriese	120 aandelen	(60.000 Gulden)
- de heer F.J. Prins	40 aandelen	(20.000 Gulden)
- de heer J.C. van Wijk	14 aandelen	(7.000 Gulden)
- de heer J.E.A. Tripels	6 aandelen	(3.000 Gulden)

Directie:	F.J. Prins	President
	H.D. Pierson	Secretaris Penningmeester
	J.E.A. Tripels	Directeur

Het bezit van een aandeel in de 's Gravenhaagsche Markt Maatschappij NV is voor een oud-Hagenaar bijzonder aantrekkelijk. De geschiedenis van deze Maatschappij is nauw verweven met de historie van deze stad. Het doel van de maatschappij was namelijk "het bouwen en exploiteren van een overdekte markt met bijgebouwen". De maatschappij wilde deze vestigen in enkele panden in de Wagenstraat 34 te 's Gravenhage.

Voor wij echter wat dieper ingaan op de historie van deze overdekte markt eerst nog wat zaken die ons opvallen bij de oprichting van de maatschappij.

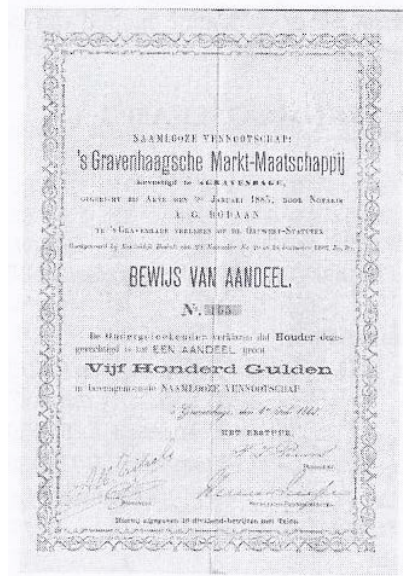
Bouwfraude ook reeds in 1883 .... ?!

De oprichtingsakte van 9 januari 1883 vermeldt dat de heren Heldring en Pierson hun kapitaalstorting voldeden door inbreng van het betreffende onroerend goed. Deze zelfde onroerende goederen werden door hen verkregen op 16 september 1882 voor een prijs van 78.000 Gulden! - Bij inbreng is de waarde dus ineens 120.000 Gulden. Voorwaar een bijzonder prettig rendement in ruim drie maanden!

Het moge duidelijk zijn dat dit fraaie resultaat ongetwijfeld een zeer goede bijdrage heeft geleverd aan de geslaagde opbouw van het, toen nog, opstartende bankiershuis van Heldring en Pierson.

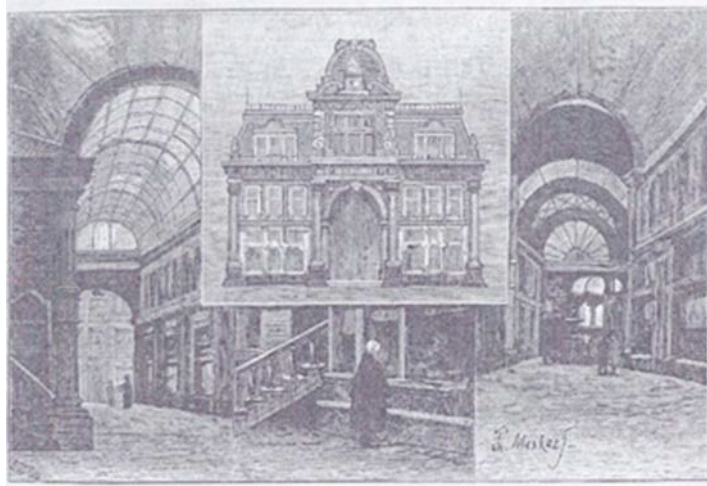
In die tijd moet een inbreng van de heer Vriese ad 60.000 gulden toch als zeer belangrijk zijn geweest. Wij hebben enige naspeuringen gedaan en vonden dat de heer Vriese een zeer welgesteld koopman in Amsterdam was. Een zuster van de heer Vriese was gehuwd met de heer den Tex, burgemeester van Amsterdam. Ook was de heer Vriese eigenaar van het bekende buitenhuis Middenburg te Voorburg aan het Westeinde.

In de oprichtingsakte worden ook 21 oprichtersaandelen zonder nominale waarde uitgegeven. De akte geeft slechts aan dat deze bewijzen verdeeld worden onder de oprichters (wij nemen aan naar rato van de aandelen).

Behalve voor de uitgifte van aandelen en oprichtersbewijzen wordt in de oprichtingsakte ook melding gemaakt van de uitgifte van 190 obligatiën ad 1.000 Gulden aan toonder. Rente 5 %. Nergens in de oprichtingsakte wordt kenbaar gemaakt aan wie deze obligatiën zijn of worden uitgegeven. Echter bij de hoedanigheid van de heren Heldring en Pierson wordt vermeld dat zij, behalve commissionair in effecten, ook kassier zijn van de gemeente 's Gravenhage. Zij tonen dat ook aan bij de notaris. Het komt ons voor dat mogelijk deze obligatiën zijn opgenomen door de gemeente 's Gravenhage, gelet op het belang van de markt lijkt dit een reële optie. Ik heb dit echter niet in archieven kunnen terugvinden. Uiteraard is het ook mogelijk dat deze obligatiën door de bankiers zijn doorverkocht aan particulieren.

In de oprichtingsakte wordt de heer Prins genoemd als zijnde zonder beroep, echter bij de liquidatie komt de heer Prins terug als zijnde directeur van de Zuid Hollandsche Hypotheekbank te Rotterdam. De heer van Wijk was de architect van de overdekte markt, terwijl de heer Tripels (' industrieel ') afkomstig is van de zeer gerenommeerde juristenfamilie te Maastricht. Voor de totale som welke tijdens de akte wordt benoemd, dus 400.000 gulden, wordt de vennootschap eigenaar van de panden, inclusief de noodzakelijke verbouwing, aan de Wagenstraat. Bijgaande foto geeft een goede indruk wat voor een prachtig pand dit geweest moet zijn ten tijde van de oplevering. Het heeft ook wel wat weg van de Passage in Den Haag die omstreeks dezelfde tijd werd gebouwd en waarvan eveneens de architect J.C. van Wijk is.

De overdekte Markt is helaas geen succes geworden. De reden was dat de betreffende marktkeuplui geen zin hadden om naar de markt te verhuizen: De aanvoer was niet goed, zij betaalden meer dan op de open markt en, minstens zo belangrijk: de kopers wilden maar niet naar de overdekte markt komen. Ook toen dus al: je kunt de klanten niet dwingen!

In de archieven vinden we dat de maatschappij geregeld bij het gemeentebestuur aandrang op het verplaatsen van de openluchtmarkt op de Groote Markt naar de overdekte markt in de Wagenstraat. Maar dat mislukte.

Uiteindelijk is de Maatschappij geliquideerd en de betreffende panden aan de Wagenstraat werden verkocht. Veilingen van het onroerend goed werden gehouden op 17 Augustus 1891 en op 7 September 1891 in het Venduhuis der Notarissen, Nobelstraat te 's Gravenhage, bij opbod en afslag. De veiling akte omschrijft nauwkeurig wat wordt verkocht: alle stoelen, tafels, gordijnen, vloerkleden, zwavelbakje, 11 lucifers, schuimspaan ... nachtkastjes enz., enz. van de betreffende huizen worden benoemd, tezamen met 22 gedetailleerde voorwaarden! De totaalopbrengst was slechts 76.600 Gulden! In de veilingakte vonden wij een uittreksel van het besluit tot liquidatie van de vennootschap.

Een van de kopers was de heer Frederik Bernard Kühnel, in de akte omschreven als 'metselaar' maar nu op diverse sites geroemd als bekend architect in Den-Haag.

Dit moet het einde zijn geweest van de vennootschap. Een liquidatiebalans, en wat uiteindelijk aan obligatiehouders en/of aandeelhouders is uitgekeerd, hebben we niet kunnen achterhalen.

Korte verdere geschiedenis van de overdekte Markt:

De geschiedenis van het gebouw gaat echter nog veel verder en is roemrucht onder de Hagenaars.

Uit het Jaarboekje van de historische Vereniging "die Haghe" over 1908 kunnen wij aan de hand van de heer Haes, diverse historische zaken lezen. In 1884 werd het gebouw geopend door Burgemeester Patijn, hij was lyrisch over het schitterende gebouw. Helaas het doel kwam niet tot zijn recht. Reeds in 1890 wordt gesproken over een Casino-Koffiehuis, enkele jaren later zelfs een circus. Dan wordt de term "Haagsch Lourdes" gebruikt, dit heeft dan betrekking op de praktijken van kwakzalver Sequah de Engelsman Charles A. Davenport - die in die jaren een enorme opgang maakte in Nederland. (Mogelijk dat daar de naam SCALA vandaan gekomen is - via Scalla).

In 1901 werd het gebouw door de heer H.E. Boekholt gekocht, en werd het ook bekend onder de naam Théâtre Variété SCALA. Dit werd een begrip bij de Hagenaars, vele inwoners bezochten de optredens daar van Lou Bandy, Snip en Snap Revue, optredens van Heintje Davids en de jonge Toon Hermans etc. In 1928 trad hier Josephine Bakers op! Na de oorlog was het moeilijk om het gebouw te blijven exploiteren en uiteindelijk werd de Bijenkorf eigenaar van gebouw en gronden. De laatste voorstelling in Scala was op 7 februari 1956, het gebouw werd in 1961 tot groot verdriet van de Hagenaars volledig afgebroken. De betreffende grond is jarenlang een parkeerplaats geweest en thans wordt er gebouwd voor de Bijenkorf.

Voorwaar een aandeel met een bijzondere historische geschiedenis.

Voor informatie: G.H. Koster ghkoster@planet.nl

Uit: V.V.O.F. Mededelingenblad Vier en Dertigste jaargang Nr. 4 van augustus 2012